

Un èxtasi que no es pot ni descriure

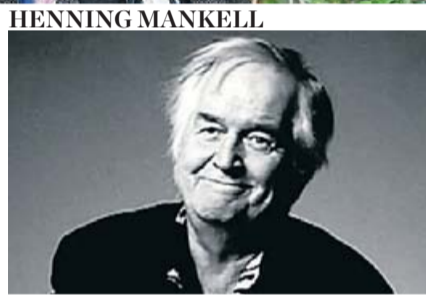

VIRGINIA WOOLF

JOAN-CARLES MÈLICH

RUTH MARIGOT

HENNING MANKELL

ARA

La vida ens ofereix de tant en tant l'oportunitat de sentir-nos més vius i més vulnerables que mai

La primera vegada que som conscients de ser qui som

El record més important de Virginia Woolf, el que sostenia tots els altres, la situava al llit d'una habitació infantil, a la casa d'estiueig familiar de Saint Ives, mig adormida mig desperta. "És el record de sentir com rompien les onades, una, una altra, una, una altra, i enviaven l'esquitx d'aigua a la platja, i després com rompien, una, una altra, una, una altra, darrere d'una persiana groga. És el record de sentir com la persiana arrossegava per terra el petit aglà de l'extrem de la corda quan el vent la feia volar cap enfora. És el record d'estar ajaguda, de sentir aquests esquitxos i de veure la llum, i de sentir que és gairebé impossible que jo sigui aquí; el record de sentir l'èxtasi més pur que soc capaç de concebre". Un èxtasi, dirà més endavant, que no es veia capaç de descriure.

Henning Mankell recordava també –en el llibre *Arenes movedisses* (Tusquets, traducció de Montserrat Pagès)– que de petit havia experimentat una revelació similar. Tenia nou anys i caminava cap a l'escola un matí d'hivern quan se li va imposar de cop i volta, com una descàrrega elèctrica, una certesa: va adquirir consciència de la pròpia identitat, de ser la persona que era. "Soc jo i ningú més, jo soc jo", es re-

petia, desconcertat davant d'una descoberta que se li havia presentat per primera vegada amb totes les lletres. Amb tota la força.

L'atac de lucidesa pot aigualir una escena perfecta

Hi ha revelacions epifàniques que poden esguerrar la millor de les escenes vitals. Ho explica el filòsof Joan-Carles Mèlich en el volum de converses *Contra els absoluts* (Fragmenta): "Fins i tot en moments de gran plaer i alegria, quan un està perfectament en el seu món –no té cap problema, és estiu, és a la platja tranquil·lament–, de cop i volta, no sap ben bé per què, pensa: «Això s'ha d'acabar, hi ha algun dia en què no hi seré»". Per acabar-ho d'adobar, els moments de plaer són pocs i duren poc. Ho assenyala el mateix Mèlich en el seu nou assaig de filosofia literària, *La condició vulnerable* (Arcàdia): "Els moments en què tot encaixa, els instants solemnes en què l'ordre regna, no deixen de ser oasis efímers que es desfan com castells de sorra a la platja".

Vivim vides finites que col·leccionen ferides i que queden malmeses amb facilitat. "L'humà –escriu Mèlich– és un cos ferit per les sotragades de les presències i les absències dels altres, pels seus amors i les seves indiferències".

Un llibre deliciós que ens convida a recórrer "moments de ser"

Joan-Carles Mèlich ens recorda que Virginia Woolf va retratar amb precisió les ferides humanes a *Les ones*, i n'esmenta un fragment: "A sotragades intermitents i sobtades com els salts d'un tigre, la vida emergeix de la mar hissant la seva cresta obscura. És a això que estem vinculats; hi estem lligats, a això, com cossos a cavalls salvatges. I malgrat tot, hem inventat estratagemes per omplir les esquerdes i amagar les fissures" (La Temerària, traducció de Maria-Antònia Oliver).

Exagero però no gaire si dic que jo mateixa he experimentat una sensació epifànica tot llegint *Un esbós del passat*, de Virginia Woolf, un llibre deliciós publicat per Viena i traduït per Dolors Udina. M'ha encantat endinsar-me en la memòria de la Woolf, passejar amb l'autora pels instants de plenitud que ella anomenava "moments de ser". Aquests flaixos estaven envoltats de molts "moments de no ser" que havien quedat oblidats, perduts en "una mena de núvol de cotó".

Els moments de ser són punts de llum que ens aferren com mai a la vida, des de la consciència que tard o d'hora en serem expulsats. I les ones seguiran rompent contra la platja, una, una altra, una, una altra. ♦♦

MINÚCIES

JORDI LLOVET

El pet de Dalí

Ara fa pocs dies, un diari del país publicava una d'aquelles notícies que t'alegren la vida. No era una notícia saborosa, sinó més aviat olorosa, per no dir pudent. El cas és que Salvador Dalí mai va tenir un bon *feeling* amb el president Pujol perquè, un dia que es van veure de l'any 1981, Dalí va expulsar una ventositat enorme, trepidant, que va causar tota mena de molèsties al polític: molèsties morals i físiques. Després, Dalí i Pujol es van veure encara en onze ocasions, però les relacions mai van ser bones. El president desitjava que l'obra de Dalí es quedés tota a Catalunya, però Dalí, que tenia una d'aquelles admiracions per l'Estat pròpies d'algú que ha viscut molt de temps a França i als Estats Units –tots dos amb una administració pública molt eficaç, com és sabut–, va acabar testant a favor de l'Estat, en comptes de fer-ho a favor de Catalunya.

Va ser una llàstima que Pujol, que era home de reflexos ràpids, no entomés aquella sonoritat amb una mica d'humor: si en aquell moment ell mateix hagués engegat un pet, o, si no li venia, hagués dit senzillament: "Admirable! Genial!", potser ens hauríem quedat a casa tota l'obra del figuerenc notable.

El nostre antic president no devia pensar, en aquell moment de gran incomoditat, que al capdavant Catalunya és un país en què el pet i la caca formen part del més castís de la nostra cultura popular. Pujol no va recordar que Catalunya posa al pessebre, des de temps immemorials, la figura d'un caganer, no com a brutícia escatològica sinó com a emblema de la prosperitat i la ufana dels conreus. Però, en una altra dimensió menys simbòlica, és ben cert que el català és un ésser al qual li agrada petar-se, tant com li agrada anar de ventre i mostrar públicament, en acabat, la seva satisfacció: "iQue descansat que m'he quedat!"

Hi ha una extensa bibliografia sobre tot això en llengua catalana, com no podia ser altrament: el Rector de Vallfogona va elogiar el "tot" del catabolisme en el llibre *A un assumpto llépol* (1780), en què llegim: "Bonaventura da porta / que tanques tan gran tresor, / que val més que plata i or / en qualitat i substància; I si li falta fragància, / prou li sobra la pudor". I don Manuel Martí, degà de l'església d'Alacant, en un opuscle molt editat, arribava fins a Claudi per defensar el pet: "Per això Claudi, emperador romà, va promulgar un edicte manant a tothom, sota pena de mort, que encara que estiguessin dinant amb ell, no reprimissin un pet, sabent com era d'important per a la salut". I no parlem del gran *Laus petandi*, o *Elogi del pet*, d'Ortuinus Gratius (de fet, un personatge de Rabelais), que va ser editat i reeditat fins al 1970 per Llibres de la Xibeca. I peti qui peti! ♦♦

TERRY FINCHER / GETTY